

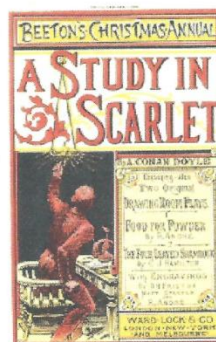
Sherlockiana

MEDDELELSER FRA
SHERLOCK HOLMES KLUBBEN I DANMARK
THE DANISH BAKER STREET IRREGULARS

"I hear of Sherlock everywhere"

"Bogen ventes, at
kunne indbringe
den nette sum
af **3,5 millioner**
kroner"

Læs side 26



Nr. 2

*

2010

*

56. Aargang

*

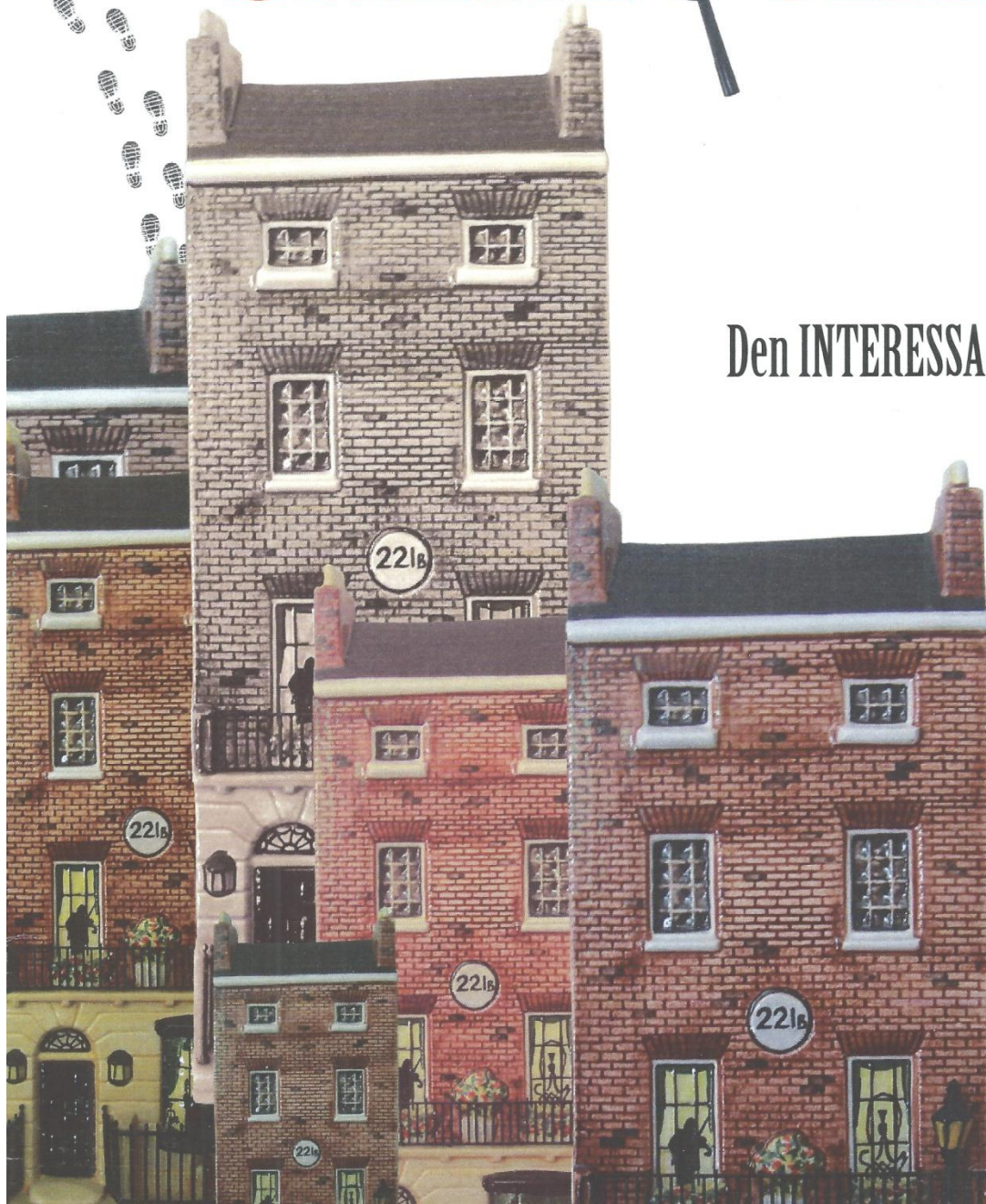
ISSN 0902-0330

Da jeg blev SHERLOCKIANER

Læs side 15

Den INTERESSANTE Sherlock Holmes

Læs side 22



Leder

■ Af Bjarne Rother Jensen

Sherlock Holmes Klubben har desværre mistet et af sine mest trofaste og respekterede medlemmer, Kristian Hasle Cordtz. På klubbens vegne vil jeg udtrykke vore dybe medfølelse til Lise Lotte Frederiksen. Kristian vil være savnet i klubben og ikke mindst til møderne i "The Gang".

Sherlock Holmes Klubben vil igen i år deltage i de to traditionelle arrangementer - Krimimessen i Horsens og Gallopløbene på Aalborg Væddeløbsbane. Krimimessen, som jo hvert år afholdes i det gamle Statsfængsel i Horsens, fandt sted den 10. og 11. april, og er således vel overstået. Også i år blev Det Danske Kriminalakademis generalforsamling afholdt i forlængelse af lørdagens arrangement.

Bjarne Nielsen og undertegnede deltog. På Krimimessen var der flere besøgende, der viste interesse for Sherlock Holmes Klubben. Igen i år havde vi et bredt udsnit af vores udgivelser lagt frem for publikum, og de der viste ekstra interesse for klubben, fik et nummer af Sherlockiana med hjem. Rigtigt positivt var det, at også et par unge mennesker, fik et eksemplar med i posen.

Som det kunne læses i sidste nummer af Sherlockiana (side 11), afholder Cimbrerne 50 års jubilæum den 17. juli



på Hotel Scheelsminde i Aalborg. Flere udenlandske gæster er tilmeldt dette arrangement. På nuværende tidspunkt er der tilmeldt to fra Chicago, to fra Minneapolis, tre fra Prag, en fra København, tre fra Aalborg og en fra Kolding. Der er således lagt op til en spændende og hyggelig sherlockiansk aften i gaslampens skær, hvor vi får mulighed for at hygge os med udenlandske sherlockianere. Jeg håber, at flere medlemmer fra klubben vil deltage i dette spændende arrangement.

Deadlines

Nr. 1: 15. februar
Nr. 2-3: 15. juni
Nr. 4: 15. oktober

Indlæg til Sherlockiana

Format: Helst i elektronisk form (CD eller pr. e-post), men er dette ikke muligt, kan vi sagtens scanne billeder og maskinskrevet tekst.
Adresse: Bjarne Rother Jensen, Højbovangen 24, 9200 Aalborg SV
E-post: rother@stofanet.dk

Præsident og redaktør:

Bjarne Rother Jensen
Højbovangen 24
9200 Aalborg SV
E-post: rother@stofanet.dk
Tlf. 98 18 96 14

Skatmester:

Alvin Andersen
Bogtrykkervej 41
2400 Kbh. NV
Girokonto: 6 08 70 86

Webredaktør:

Mia Stampe Lagergaard
Nivågade 3, 2. th.
2200 København N
E-post: ams@gfy.ku.dk

Mediegrafiker:

Helle Bisgaard Hansen
Media College Aalborg
Øster Uttrup vej 1
9000 Aalborg

Da jeg blev sherlockianer

af Svend Ranild

Ved Sherlock Holmes Klubbens årsmøde den 9. januar i år havde jeg i sinde at fortælle historien om hvordan jeg faldt i gryden som barn, illustreret med en bunke medbragte eksempler på de bogudgaver jeg gnavede i. Omstændighederne gjorde at der ikke var tid til bidraget, og jeg meddelte de forventningsfulde mødedeltagere at de måtte vente til næste årsmøde med at høre mine bekendelser. Det viste sig imidlertid at jeg ikke kunne vente så længe med at komme af med stoffet, så her er det. Med flere overflødige data end der ville være tilflydt mødedeltagerne. Modne læsere af denne artikel kan nikke genkendende til mange af mine erfaringer undervejs til min sherlockianske initiation.

Den første detektivhistorie jeg læste, var kapitel 4 i *Peter Pys*, ”i hvilket Æsclet mister en hale, og Pys finder en.” Alan Alexander Milnes to udelagte bøger om den lille bjørn var de første bøger jeg læste – jeg var syv år gammel – og de har aldrig fjernet sig fra mit baghoved.

To andre forfatterskaber gjorde et uudsletteligt indtryk på mig i de påvirkelige år. Nogle måneder efter at *Peter Pys* gjorde sig bemærket, blev jeg ramt af *Martins Vikingserie*, 10 drengebøger om høvdingesønnen Rolf og hans venners eventyrlige oplevelser i vikingetidens Europa, skrevet af Peter Dan, som udkom trin for trin i løbet af 1957-59 (”Glæd dig til næste bind. Her er noget at samle paa!¹ Her er noget at glæde sig til! Her er en bog, I kan glæde alle jeres kammerater med til fødselsdag o.l.”).

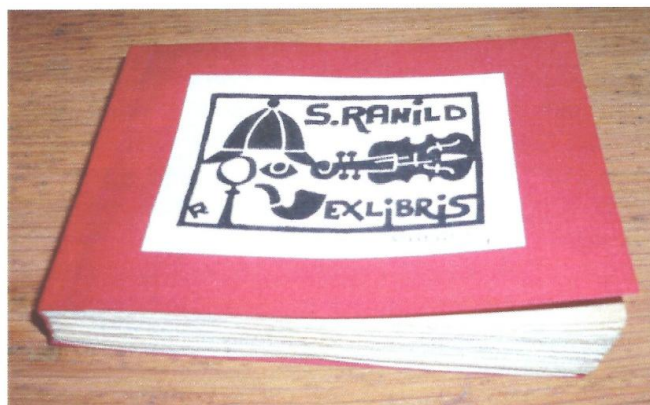
De er uden sammenligning de bøger jeg har fortæret flest gange i løbet af mit læseliv. Og jeg har videregivet glæden ved dem til mine to døtre ved at servere dem hele serien som godnatlæsning. Meget senere fik jeg den glæde også at kunne gøre dem glade for det tredje og vigtigste forfatterskab jeg blev ramt af i de tidlige år. Det var Jeremy Brett der indfangede dem fra tv-skærmen, men efter en faderlig julegave til dem begge af Conanen i den udgave vi indtil videre må nøjes med at have i dansk oversættelse, har de nu gennemlevet deres fars udforskning af Sherlock Holmes’ manifestation på papir.

Men i en helt regelret rækkefølge, som ikke er den vej deres far brugte da han trængte ind i Sagaen. Ikke fordi den eneste eksisterende samlede udgave på dansk er til nogen som helst hjælp hvis man ønsker at følge den oprindelige udgivelsesrækkefølge. For det er den ikke. Jeg lavede en brugsanvisning til dem.

Min egen indgang var uden vejledere. Jeg kan ikke huske det øjeblik da en tilfældigt opdaget novelle som påstod at være skrevet af en Arthur Conan Doyle, fik det til at gnistre i mit hoved og fremkaldte den fysiske trang til mere af samme slags. Men jeg har det held at jeg meget tidligt dokumenterede mine skridt ind i Conanen på en måde som jeg tror er sjælden. Og efter dette herresving er jeg inde på den bane som handler om den artefakt jeg ville have gjort til udgangspunkt for mit foredrag ved årsmødet i januar.

Jeg begyndte min opdagelsesrejse som 13-årig i 1964, og meget hurtigt har jeg fornemmet at her var der noget helt særligt på spil, så jeg begyndte at holde systematisk rede på det jeg havde læst. Jeg fremstillede en bunke nummererede kartotekskort i A7-format og supplerede efterhånden med nye kort. På kortene noterede jeg i første omgang fortællingernes titler og hen ad vejen også den enkelte histories klient, offer, forbryder og datering (for så vidt jeg kunne regne den ud) og i sidste ende også den engelske titel. Nydeligt skrevet med fyldepen og prydet af farvelagte vignetter. Kortene er blevet til i løbet af tre års tid, og man kan følge forandringen af min håndskrift i denne periode.

Den færdige bunke har lige siden været holdt sammen med elastikker, men da jeg sidste år arbejdede på min artikel om danske oversættelser af Conanen² og i den forbindelse aktualiserede min vej igennem de 60 tekster, samlede jeg kortene til en lille bog med et omslag prydet af et sherlockiansk exlibris jeg tegnede som 16-årig. Denne bog skulle have været genstand for årsmødedeltagernes nysgerrige øjne, forudsat at de ikke havde fedtede fingre.



¹ Retskrivningsreformen i 1948 havde indført bolle-ået, men det lod Martins Forlag sig ikke mærke af. Så jeg øvede mig meget tidligt i at læse tekster med det arkaiske aa og var derfor godt forberedt til aar senere at læse tekster af Henry Lauritzen.

² ”Kanonen på dansk” (Sherlockiana 2009, nr. 2-3). Under redigeringen blev artiklen ramt af en del unødvendige indgreb som især gjorde indledningen uforståelig. Den autentiske indledning lyder således: ”I seks årtier har vi været vant til kærligt at omtale de 60 kanoniske beretninger om Sherlock Holmes som C****en. For ikke at risikere uheldige misforståelser i disse tider, hvor overtro af en bestemt type gør sig bekymrende bemærket, vil jeg imidlertid i denne artikel kalde de 60 knaldperler Kanonen.” Man kan ikke vide hvad visse mennesker kan blive krænkede af, men her vover jeg alligevel at vedkende mig at Kanonens virkelige navn er Conanen.

I artiklen "Mit første møde med Sherlock Holmes" (*Sherlockiana* 1987, nr. 1) beskrev jeg min indføring i Sagaen: "Min første rejse gennem Holmes-land blev foretaget uden guide, og kun med lykkelige tilfælde til at lede mig. Jeg cyklede til fjerne kroge af kommunen, da jeg havde udtømt mulighederne på de nærmeste biblioteker. Jeg sad i et hjørne af stuen med ryggen til kaffebordet, da vi var på familibesøg hos nogle venner, hvis bogreol indeholdt et par skatte, jeg endnu ikke havde afdækket. Og jeg begyndte at samle, og er aldrig siden holdt op. Det var i de år, Martins og Carit Andersens billigbogsudgaver af Sagaen udkom, og selv om mit lomme pengebudget var anspændt, så var der jo både jul og fødselsdag hvert år."

Jeg læste historierne i de udgaver jeg tilfældigvis fik fingre i, og noterede ikke på mine kartotekskort hvilken udgave det drejede sig om. Den slags bibliofile fornemmelser led jeg ikke af endnu. Men da jeg arbejdede med udredningen af de forskellige danske udgaver af Conanen, gik det op for mig, at da jeg havde dokumenteret i hvilken rækkefølge jeg oprindeligt havde læst historierne, kunne jeg måske regne ud i hvilke bøger jeg havde læst dem. Det forsøgte jeg. Med held.

Den første historie jeg læste, var "De rødhårede klub". Det har været i antologien *Ungdommens Detektivbog* (Hasselbalch 1956) jeg fuldkommen uforberedt plukkede denne juvel ud af en samling noveller af Stevenson, Christie, Sayers, Queen m.fl. Det er den eneste bog fra tiden som kun indeholder denne Sherlock Holmes-novelle. Da jeg sidste år opdagede dette, anskaffede jeg mig den antikvarisk. Det viste sig at være overraskende vanskeligt og tog mig et halvt års tid. Det er åbenbart ikke en bog som ejerne gerne skiller sig af med. Og det forstår man. Det er en solidt indbundet bog med en pragtfuld omslagsillustration af en rask dreng med en lup for det ene øje. Det har formodentlig været denne forside som appellerede til den raske dreng jeg gerne selv ville være.

Men bogorm blev jeg. Ikke mindst fordi antologiens redaktør, Tage la Cour (hvem ellers?), i sin indledning til novellen afslørede at der fandtes flere historier om "den uovertrufne mesterdetektiv Sherlock Holmes og hans tro følgesvend dr. John H. Watson". Det må have været afgørende for mig: Jagten var gået ind, spillet var i gang, vildtet var på benene, legen var en fod.

La Cours bagsidetekst er et så charmerende udtryk for tiden at jeg ikke kan lade være med at citere den: "Der tales og skrives meget om den kulørte litteraturs skadelige indflydelse på den opvoksende ungdom, og det er da også en kendsgerning, at ungdomskriminaliteten i vore dage opviser forbrydelser, der var ukendte ved børnedomstolene for en generation siden. *Ungdommens Detektivbog* skulle vise, at en detektivfortælling aldeles ikke behøver at være bloddryppende for at være spændende, men at de bedste kriminalhistorier tværtimod er god og sund læsning, der, blandt meget andet, lærer os, at forbrydelser ikke betaler sig."

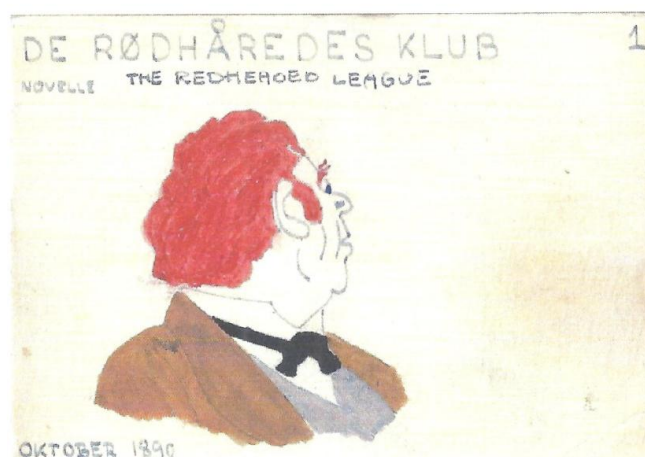
Mange år senere skulle jeg opdage at disse tanker var helt i tråd med dem der gærede i Sherlock Holmes Klubben. I *Sherlockiana* 1957, nr. 1-2, havde A.D. Henriksen anmeldt bogen: "Det blev ikke som i fjor Harald Mogensens,

der blev udset til at redigere forlagets årlige detektivbog – en forandring, der også falder i vores smag. Vi ville ikke have følt os lige så trygge som nu ved at give de unge denne bog i hænde, hvis Raymond Chandler og hans lige var blevet udvalgt til adspredelse for ungdommen – jo dygtigere de er, desto større er deres mulighed for at påvirke læserne, især unge, med deres voldsmentalitet." (Mon det var det royale "vi" han anvendte?)

Allerede året før, i det allerførste nummer af bladet, havde A.D., som han kærligt (?) kaldtes, slået disse strenge an: "På vort forestående årsmøde den 6. januar drøfter vi som altid Sherlock Holmes og hans tid – men det hænder også, at vi beskæftiger os med den gode kriminalroman i øvrigt – den, der teknisk, litterært og moralsk har placeret sig på samme plan og som vi af og til vil anmelde i vore beskedne spalter."

Og i næste nummer, under overskriften *Den gode kriminalroman*: "Alt for mange af bladens anmeldere synes ikke som vi at skelne mellem den gode og den dårlige kriminalroman. For os vil det fortsat være Sherlock Holmes, som er udgangspunktet og det grundlag, hvorpå vor bedømmelse af kriminalromanen hviler; men i en tid, hvor det dårlige mere og mere breder sig på det godes bekostning, føler vi os kaldede til at udvide vore rammer og søge at vejlede læserne bedst muligt. Vi ynder ikke den hårdkogte kriminalroman. Og i bekæmpelsen af denne er også De velkommen, kære læser!"

Og endnu en bemærkning om den udskældte Harald Mogensens: "Han har i Politiken skrevet om bibliotekernes 'folkeopdragerkompleks' – et sådant lider han i hvert fald ikke af!" Harald Mogensens blev aldrig medlem af Sherlock Holmes Klubben. Om han har næret noget ønske om det, ved jeg ikke, men det kan næppe have været noget problem for ham at blive det efter at Henry Lauritzens milde regime var begyndt i 1972. Tage la Cour derimod nød den ære at blive medlem i A.D.s tid – 2 gange!(?)



Men alt dette og den slags anede jeg ikke noget om i 1964, da den rødhårede pantelåner sendte mig ud på en lang rejse. Den næste skat mine søgende fingre faldt over på en bibliotekshylde, var *Sherlock Holmes Mesterstykker* (1959), den ene af de to SH-antologier Carit Andersens Forlag udgav i sin dejlige serie af Omnibusbøger, naturligvis redigeret af Tage la Cour. Den ene af de to? Faktisk var det den anden af de to, for bogens første tekst var "Det tomme hus", og Holmes'

død havde naturligvis uden mit vidende fundet sted sidst i den første antologi. Tilfældigvis læste jeg ikke de 10 noveller i rækkefølge, så jeg stødte først på Holmes' genopstandelse et stykke inde i bogen, som den 6. tekst i min udforskning af Conanen. Herefter blev jeg så systematisk jeg kunne, og det var nu jeg begyndte at føre mit kartotek. I første omgang over de allerede læste tekster, og derefter udfyldte jeg kortene undervejs.

Mine næste læsninger var *En studie i rødt* og "De dansende mænd", hvilket entydigt peger på at jeg har læst dem i Martins Forlags udgivelse af *En studie i rødt* fra 1954, der helt uforklarligt også indeholder novellen om sprællemændene. Som jeg har gjort rede for i min artikel om de danske oversættelser, lod forlaget otte år senere novellen oversætte igen. De må have glemt at de allerede havde betalt for dette arbejde én gang. Bogen indeholder også oversætteren Verner Seemanns fremragende indledning om Conan Doyle og Sherlock Holmes.

Og dette gør det muligt for mig med sikkerhed at sige at jeg havde læst denne bog inden foråret 1965 (det vil vise sig at det skete i 1964). I min righoldige samling af papir-man-lige-så-godt-kan-beholde-for-det-vil-være-synd-at-smide-ud-og-hvert-stykke-papir-fylder-jo-næsten-ikke-noget-i-højden har jeg fundet mit stيلهæfte fra 1. real på Mørkhøj Skole. I dette aktstykke finder jeg titler som "Hvad jeg laver i min fritid", "Kartofflen", "En person jeg beundrer" og "Fortæl om biernes liv og hvordan de gør nytte". Alt sammen emner som vi elever blev tvunget til at engagere os i uden mulighed for appel i de år da den sorte skole netop var blevet grå. Den frieste mulighed var at vælge en person at beundre, og jeg skrev om Arthur Conan Doyle: "Da Mary Foley, der var gift med Charles Doyle, kontormand i et regeringskontor i Edinburgh, den 22. maj 1859 fik sit første barn, en søn, som kom til at hedde Arthur, skulle dette komme til at indvarsle en ny æra i kriminalfortællekunsten."

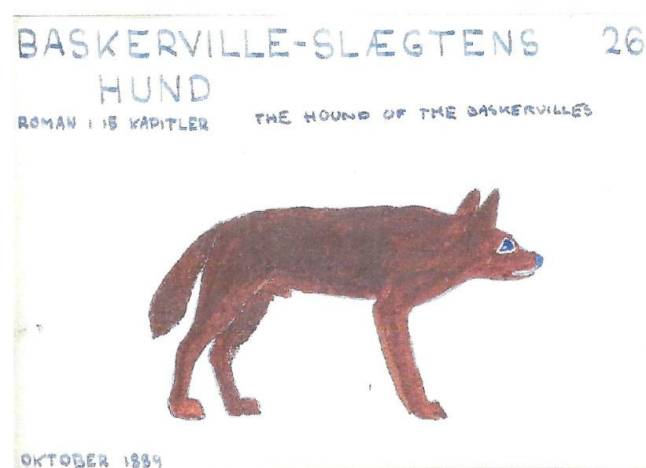
Sådan. Lad os så komme i gang. Og jeg fortsatte på 12 fyldepensbeskrevne sider, for jeg brændte efter at fortælle om emnet. Det var Seemanns indledning jeg øsede min viden af, og jeg må have haft mit eget eksemplar af bogen liggende ved albuen: Martins Forlags billigbogsudgave af *En studie i rødt*, som var udkommet i 1963.³ Jeg var fyldt 14 år nogle måneder før jeg frembragte mit livs første stykke sherlockiana, og bogen har ligget på mit gavebord.

Stud havde jeg altså læst inden foråret 1965. Men jeg var bevisligt kommet meget længere i min søgen på det tids-

punkt, for i stيلهæftets tekst om min fritid, skrevet året før, noterede jeg følgende: "Jeg læser også en hel del. Det er især kriminalhistorier, jeg beskæftiger mig med, men ikke de billige 'knaldromaner'. Det er især Sherlock Holmes-historier, jeg læser, fordi jeg synes, at Conan Doyle har skabt en herlig detektivtype i denne person." Jeg var tydeligvis meget optaget af emnet på den tid, men min danske stil om biernes liv nævner ikke Holmes. Det kan kun være fordi jeg først senere læste "Spioncentralen" (*Last*). Den var den næstsidste fortælling af de 60 jeg satte til livs.

Mit næste fund tilbage i 1964 var Carit Andersens anden Omnibusbog, *Conan Doyles bedste Sherlock Holmes historier*, hvis tekster jeg læste i rækkefølge og uden frygt gennemlevede bogens sidste novelle, "Det afsluttende problem", fordi jeg som nævnt allerede var blevet beroliget hvad angik heltens død.

Derefter læste jeg "Den fornemme klient", løserevet fra andre tekster, og det må have været i endnu en Omnibusbog, *Kriminalhistorier fra hele verden* (1955). Det er den eneste bog fra tiden som kun indeholder denne SH-novelle.



Min næste store oplevelse var *De fires tegn*.⁴ Den har jeg formentlig læst første gang i Forlaget Nyttebøgers illustrerede udgave fra 1945. For det er nagelfast at det næste jeg læste, var samme forlags udgave af *Houn*, som har været naboen på bibliotekets hylde. Det ved jeg fordi titlen er noteret i mit kartotek som *Baskerville-Slægten Hund*. Nyttebøgers udgave er den eneste danske udgave som har denne titel; alle andre anvender den fejlagtige titel Baskervilles Hund. Og vil antagelig blive ved med det i fremtiden; titlen er mundret og indgroet. Måske man med tiden kan overtale folket til kompromisset Baskervillernes Hund.

³ I forlagets genudgivelse af billigbogen i 1967 manglede indledningen, og den er aldrig blevet genoptrykt, så jeg var heldig at få bogen de par år tidligere. Ellers havde jeg måske endnu den dag i dag fuldkommen fortrængt at Seemanns fine tekst eksisterede. Den er endnu finere og klogere i den oprindelige version da nogle gode pointer blev redigeret væk i Martins udgave.

⁴ Den kunne være blevet min første Holmes-oplevelse. Nogle år tidligere, da jeg var omkring 8 år gammel, havde jeg taget bogen ned fra en hylde i et sommerhus i Rørvig. Titlen havde fristet mig, men min far frarådede mig at læse den da han mente at den var for uhyggelig for mig.

Dernæst stødte jeg på Martins Forlags novelleantologi *Den blå karfunkel* (1954), hvor der var to tekster jeg ikke havde læst (Norw og Seco). Og så var det at min familie var på søndagsbesøg hos venner som havde en bogreol jeg ikke tidligere havde udforsket. Der stod nogle små bøger med navnet Conan Doyle på ryggen, og mine sherlock-sultne øjne fandt og slugte oversættelserne af Glor, Croo og 3Gar mens selskabet drak kaffe. Dette skete mange år før nogen havde fået den ide at ved familiebegivenheder skal børn have en vis frihed og ikke nødvendigvis, som var det en naturlov, være klistret eller lænket til den stol de er blevet tvunget ned på ved selskabets begyndelse. Jeg overhørte min mors protester mod min uhøflige opførsel, vendte ryggen til selskabet (som lykkeligvis overlevede mit fravær) og gjorde min Holmes-erfaring tre tekster større.

Den udgave jeg så lykkeligt stødte på ved denne lejlighed, var Gyldendals fra 1944; de tre vigtigste romaner og to novelleudvalg. De tre nævnte noveller var de eneste af bøgerne tekster jeg ikke allerede havde læst. Det hele var oversat af Iver Gudme, og dermed var jeg uden at vide det stødt på Sherlock Holmes Klubben for anden gang. For Semann og Gudme, oversætterne af *Nyttebøgers* og *Gyldendals* næsten samtidige serier, var i begyndelsen af december 1950, to måneder før jeg stiftede bekendtskab med denne verden, blevet valgt til henholdsvis præsident og vicepræsident for den nystiftede finlitterære forening.

Hvordan kan jeg være sikker på at det var *Gyldendals* udgave som var mit næste skridt ind i conanismen? Igen er det afgørende bevis en unik titel. I mit kartotek fra dengang er oversættelsen af Croo noteret som "Den krumbøjede mand". Den titel har novellen kun hos *Gyldendal*. Den titel som ellers er den gængse, er "Den krogede mand".

Sidstnævnte er en dansk titel som aldrig har sat spor i mig. Det gjorde den uforglemmelige titel jeg noterede i mit kartotek. For nogle år siden oversatte jeg en bog hvor jeg stødte på følgende ord: "The man was old and bent and grey." Det var indlysende for mig at oversætte dem med disse: "Manden var gammel og krumbøjet og grå." Jeg tror ikke jeg nogen sinde havde skrevet det ord før, men i fyrrer år havde det ligget i min rygrad, parat til at blive hældt ned på papir.

Min redaktør synes at ordet var for påfaldende og fortrak det vage "kroget". Men jeg holdt på mit. Når man får lejlighed til at bruge et vidunderligt ord som "krumbøjet", skal man gribe muligheden. *Carpe diem*. Min krumbøjede oplevelse, som jeg formentlig fik tidligt i 1965, betød at jeg nu havde stiftet bekendtskab med alle de fire dengang gængse udgaver af Conanen: *Gyldendals*,

Nyttebøgers, *Martins* og *Carit Andersens*. Nu fortsatte jeg min søgen ved at købe og læse de aktuelle billigbogsudgaver fra de to sidstnævnte forlag. Og fra *Martins* Forlag tilfald der mig ukendte fortællinger: de otte noveller i antologien *De dansende mænd* som jeg ikke allerede havde læst; romanen *Frygtens dal*; de to noveller i *Silver Blaze* der var nye for mig.

I 1965 begyndte jeg også at klippe Holmes-referencer ud af husets avis (*Politiken*⁵), og i min scrapbog blev et af de allerførste udklip en frugtbar kilde til årelang undren. Udklipet var en anmeldelse af billigudgaven af *Carit Andersens* to Omnibusbøger med Holmes. Ud af den blå luft introducerede den anonyme anmelder⁶ "de i alt 11 Holmes-elementer (kun romanen *En studie i rødt* har dem alle 11)." Og fortsatte:

"Har De læst fortællingerne før, så prøv at gøre det til en sport at finde elementerne (først opstillet af en tysker ved navn Ratzegger). 1. Proomion (en scene i det holmeske Baker Street hjem). 2. Exegesis kata ton diokonta (klientens fremsættelse af sin sag). 3. Ichneusis (Holmes' undersøgelser, herunder ofte kravlen rundt på gulvet med forstørrelsesglas etc.). 4. Anaskeue (gendrivelse af Scotland Yards officielle teori om forbrydelsen). 5. Promenusis exoterike (et lille vink til politiet, som imidlertid ikke forstår det). 6. Promenusis exoterike⁷ (Watson får skitseret undersøgelsesretning og formål). 7. Exetasis (fortsat arbejde i sporet, herunder forhør af personer, undersøgelse af liget, hvis der er et, undersøgelser af dokumenter etc.). 8. Anagnorisis (forbryderen fanges eller afsløres i hvert fald). 9. Exegesis kata ton pheugonta (forbryderens tilståelse). 10. Metamenusis (Holmes fortæller, hvilke spor han fandt og fulgte og hvordan). 11. Epilogos (den afsluttende krølle, somme tider kun en enkelt sætning)."

Fuldkommen fascinerende for en læse- og lærelysten 14-årig: klingende ord på et sprog der var lige så ubegribeligt for mig som græsk; en uforklaret tysker ved navn Ratzegger; en dissekering af Holmes-fortællingerne som jeg anede relevansen af.⁸ Alt i alt en forståelse af at der var mere i historierne end den overfladetekst jeg havde læst og slugt som var det chokoladebudding. Og at der var folk som var trængt ned i dybet og havde betrådt en vej jeg kunne følge. Hvis jeg fandt indgangen.⁹

Mine næste avisudklip er annonceringen og anmeldelsen af *Sherlock Holmes Årbog I* fra *Martins* Forlag. Som var årets julegave til mig i 1965. Som cementerede ærbødigheden for *Martins* Forlag i mit påvirkelige drengenhjerte. Og artiklen "Dr. Watson taler ud", skrevet af A.A. Milne, skaberen af *Peter Plys*, knyttede en forbindelse til min første stærke læseoplevelse. Der måtte være en højere mening med min

⁵ Dette abonnement blev årsagen til at jeg dummede mig i skolen og lavede fejl i en diktat. Jeg stavede ordet "politikken" med ét k.

⁶ Sandsynligvis Bent Thorndahl, redaktionschef på *Politiken* og desuden krimifatter og deltager i den multi-nationale udklædningspilgrimsfærd til Reichenbachfaldet i foråret 1968, som dokumenteret i *Politiken* og min scrapbog.

⁷ I mange år undrede jeg mig over at 5. og 6. element havde samme navn. Da jeg endelig stødte på elementernes oprindelse (se næste note), opdagede jeg at der var tale om en banal stavefejl. Det 6. element hedder naturligvis *Promenusis esoterike*.

⁸⁻⁹ Se næste side.

opdagelse af den verden som udgik fra Baker Street 221B. Og årbogen bestyrkede mig i fornemmelsen af at der måtte eksistere en verden af oplyste personer som hævdede det sherlockianske univers op på et højere plan. Thi en af bogens tekster var denne: "Hvem er The Baker Street Irregulars?". Her fortalte redaktøren, A.D. Henriksen, om den verdensomspændende interesse for at stifte sherlockianske foreninger som ikke mindst førte til stiftelsen af Sherlock Holmes Klubben i 1950. Og så berettede han om de spændende aktiviteter som i årenes løb havde udfoldet sig i klubben. Jeg vidste af hele mit drengel hjerte at her hørte jeg til. Og A.D. skrev: "Optagelsesbetingelserne er forskellige i de mange Sherlock Holmes selskaber og klubber. I den danske Sherlock Holmes klub kan enhver, mand eller kvinde, blive medlem, hvis de efter ansøgning skønnes at opfylde betingelserne for optagelse." Med andre ord: Jeg kunne blive optaget som medlem hvis man mente at jeg kunne blive optaget som medlem. Det var ikke en oplysning der animerede selv en nok så engageret 14-årig dreng til at finde det oplagt at ansøge om optagelse. Og "enhver, mand eller kvinde" inkluderede vel næppe drenge? Dengang blev børn ikke taget så alvorligt som de bliver i dag.

Min søgen fortsatte. Martins billigudgaver af Den krybende mand og Djævfoden, de første komplette og velordnede udgaver på dansk af to af de originale bogudgivelser, The Casebook of Sherlock Holmes og His Last Bow, de sidste af de oprindelige SH-bøger på engelsk. Naturligvis læste jeg dem i omvendt kronologisk rækkefølge. Jeg havde ingen guide ved hånden og måtte bevæge mig i de retninger der tilfældigt viste sig.

I Sherlock Holmes Årbog II, julen 1966, fik jeg endelig en guide: Christopher Morleys artikel "Vejledning til Sherlock Holmes Sagaen", som kronologisk opregnede og summarisk refererede indholdet af samtlige Conanens 60 tekster. Jeg havde kendt antallet siden jeg læste Seemanns indledning til Stud, men nu fortalte Morleys vejledning mig hvor vejen endte. Mit sidste kartotekskort havde længe båret tallet 60 og manglede kun en titel. Det kan ses af forskellen på skriften mellem tallet og titlen, som jeg først skrev på kortet da jeg endelig havde læst teksten, formentlig et års tid efter at kortet var parat. Den manglende tekst var "Abbey Grange". Beskrivelsen lød lovende, men hvor skulle jeg få forventningerne indfriet?

Tidligere på året, antagelig før jeg var faldet over den krybende mand og den djævelske fod, havde jeg taget mod til mig og ringet til A.D. Dengang, mere end tre årtier før

Google var den indlysende adgang til viden om alt hvad der trængte sig på, var man glad hvis noget stod i telefonbogen. Og det gjorde Sherlock Holmes Klubben. Man skulle ringe til A.D. Henriksen, Rønnekrogen 1, Bagsværd, telefon 98 10 15. Og det gjorde jeg. Ringede og spurgte hvordan det var med Sherlock Holmes Klubben. Kunne klubben hjælpe med at skaffe teksterne? Jeg husker tydeligt A.D.s meget afvisende, nærmest aggressive måde at svare på.

At den skylle havnede i øret på et ivrigt søgende ungt menneske med en brændende interesse for A.D.s egen interesse, kunne meget let have afskrækket det unge menneske fra nogen sinde at nærme sig Klubbens hellige haller igen. Det gjorde det heldigvis ikke, men jeg ventede med at forsøge igen indtil jeg var sikker på at A.D.s ånd var blæst ud ad vinduet. Det varede 20 år før jeg vovede det, og så først efter intense studier i hele 1984-85 for at være sikker på at kunne bestå optagelsesprøven. Det skete i Henrys regeringstid, og stemningen var en helt anden.¹⁰



Tilbage i 1966 havde jeg anskaffet mig de komplette billigbogsudgaver fra Martin og Carit Andersen. De supplerede hinanden da de to Omnibusbøger indeholdt 11 noveller som Martins serie ikke havde, og tilsammen rummede de altså 59 af teksterne.

Men det var noget rod med de to forlag som sloges om det samme materiale. Hvordan hang det sammen? Jeg opdagede et forsøg på en forklaring da jeg en snes år senere læste en artikel af A.D. Henriksen om årets krimiudgivelser i Sherlockiana nr. 4, 1959:

"Ja, så er mindeåret for Arthur Conan Doyle ved at rinde ud – det år, hvor vi havde set hen til omsider at få den komplette udgave på dansk af Sherlock Holmes' bedrifter. Vi var ellers godt på vej med den af Martins Forlag påbegyndte sobre udgave – men de merkantile forlagsinteresser fik åbenbart direktør Halkier til at tøve med fortsættelsen. Hr. Carit Andersen havde derimod ingen betænkeligheder

⁸ Det var først to årtier senere jeg opdagede hvad der lå bag dette overrumplende indslag i en boganmeldelse. Anmelderen henviser til Ronald A. Knox' artikel "Studies in the Literature of Sherlock Holmes" fra 1911, som først blev almindeligt tilgængelig da den indgik i hans bog Essays in Satire fra 1928. Denne artikel er en af grundstenene i den sherlockianske forskning. Ratzegger er kun én af en håndfuld fiktive lærere som Knox introducerer i sin parodi på den form for bibelforskning der kaldes "the higher criticism".

⁹ Jeg fandt indgangen og vandrede siden i årevis ad de labyrintiske stier som Holmes-forskningen havde banet. Men jeg glemte aldrig fascinationen ved elementerne. 25 år efter at jeg havde læst om dem første gang, skrev jeg en digtcyklus, Elementer, 11 digte med hver sit element som titel og spundet over citater fra relevante steder i Conanen. Elementer fra disse tekster indgik i mine to første digtsamlinger.

¹⁰ Som man måske kan fornemme af disse to portrætter som Henry Lauritzen tegnede af A.D. og sig selv.

ved at skære løs, og da førstnævnte gav afkald på sine retigheder, lod sidstnævnte sin konsulent¹¹ tage fat. Man tager 9 af historierne fra Adventures og føjer ”Det afsluttende problem” fra Memoirs til – værsgo, her er ”Conan Doyles bedste Sherlock Holmes historier”! Det gik godt – den vildførte læseverden købte den – så det må vi prøve en gang til! Da det ikke vil lyde så godt med ”de næstbedste” (og ”de allerbedste” lød jo nok for søgt), blev det til ”Sherlock Holmes’ Mesterstykker” (det var de altså ikke i første omgang!). Denne gang var recepten: 1 stk. fra Adventures, 3 stk. fra Memoirs, 5 fra The Return og 1 fra The Case Book (som Martin også har planlagt at udsende komplet, for første gang på dansk i bogform). Og det forlag, som kun manglede at planlægge to bøger endnu i en komplet ensartet udgave, ser til, at kriminallitteraturens største klassiker (så nær ved målet) af et andet forlag parteres ud i småbidder! Ud fra synspunktet den øjeblikkelige succes har Carit Andersen jo nok fået en vis succes og som forlægger tænkt, at ”den kloge narrer den mindre kloge” – men mon dog ikke Erik Halkier havde handlet som den klogeste ved at udsende Sherlock Holmes i samlet udgave på 10 bind?¹² Det ville han have høstet tak for, ikke blot fra Sherlock Holmes forskerne, men også fra bogsamlere og alle Danmarks biblioteker.”

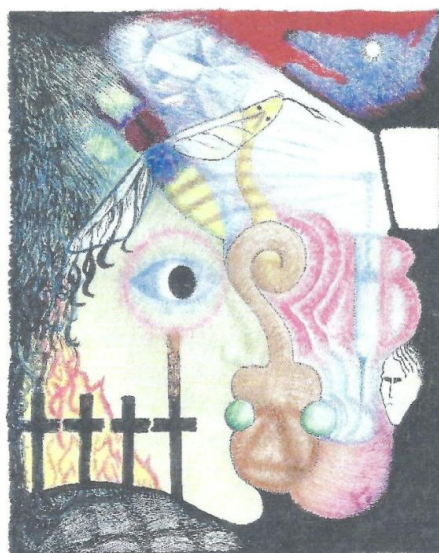
A.D. havde tydeligvis en forkærlighed for Martins Forlags projekt, årbøgerne udkom jo også dér, og Erik Halkier var da også æresmedlem af Klubben.

Jeg havde også respekt for forlaget; en respekt der holdt i mange år. Da jeg var på vej ind i Conanen, udgav forlaget hele 80% af teksterne. Og årbøgerne. Og i 1976-77 præsenterede det endelig den samlede udgave. Og det var med til at cementere min placering af Martins Forlag på en piedestal at det var det forlag som udgav min barndoms elskede vikingebøger, og 25 år efter at jeg læste disse bøger første gang, opdagede jeg at deres forfatter, med pseudonymet Peter Dan, var identisk med Kay Nielsen, som kort efter seriens udgivelse oversatte halvdelen af Conanens tekster for Martin. Så tingene hang vidunderligt sammen.

Det var først sidste år, da jeg arbejdede på min artikel om Conanen på dansk, at jeg blev klar over hvor forkert det var at A.D. Henriksen kritiserede Carit Andersen for at samle noveller fra flere af de originale bogudgivelser i én bog (underforstået: Sådan gør Martins Forlag ikke) og fremhævede Martins Forlag for at lave ”en komplet ensartet udgave”. Som jeg gjorde rede for i min artikel, er Martins udgave et virvar af romaner og tilfældigt sammenflikkede novellesamlinger der dryssedes på markedet i en udgivelsesrækkefølge der havde meget få ligheder med den oprinde-

lige. Og i den senere, samlede udgave er kaoset endnu værre.

At jeg først så sent blev klar over det, skyldes at jeg meget hurtigt begyndte at læse Sagaen på engelsk og ikke har læst den på dansk siden. De danske udgaver var kun bogrygge for mig (og efterhånden mange bogrygge: i dag står der omkring 120 på mine reoler).



Men tilbage til 1966. Som var det år da Martins Forlag udgav en oversættelse af Adrian Conan Doyle og John Dickson Carr samling af pasticher, *The Exploits of Sherlock Holmes*, fra 1954 – i to bind, Sherlock Holmes bedrifter og Sherlock Holmes sidste bedrifter. (Var det

virkelig nødvendigt at dele 12 noveller ud på to bøger? Billigbøger, ganske vist. Og udelade apostroffen?) I mangel af bedre læste jeg sønnes tekster og registrerede også dem på mine kartotekskort. Det må have været i begyndelsen af 1967. Ud over det exlibris som pryder min lille røde kartoteksbog, har jeg kun ovenstående illustration som dokumentation for udførelse af sherlockianske aktiviteter i 1967 indtil slutningen af året. Det er en tegning med titlen *Opus 221B*. Som det ses, havde jeg nu opdaget Holmes' interesse for bier.

I mellemtiden skulle jeg også stadig holde trit med hvad The Beatles foretog sig. Jeg var faldet for dem da jeg var 13 år, nogenlunde samtidig med mit knæfald for Holmes, og jeg holder mig den dag i dag (og den dag i morgen) stadig orienteret om udviklingen på begge fronter. Igen hænger tingene sammen: I 1965 havde John Lennon udgivet sin anden bog, *A Spaniard in the Works*, en blandet samling af forvredne tekster, deriblandt novellen ”The Singulare Experience of Miss Anne Duffield”; en surrealistisk pastiche med Shamrock Womlbs og Doctored Whopper i hovedrollerne, som plankede indledningen til ”Wisteria Lodge”.¹³ Jeg læste den i 1968. Det ved jeg fordi jeg citerede den i et gaveskrift til

¹¹ A.D. undlod at nævne at denne ”konsulent” var antologiernes redaktør, Tage la Cour, et markant medlem af Sherlock Holmes Klubben.

¹² Forlagsdirektør Poul Carit Andersens søn, Ole Carit Andersen, har meddelt mig at hans far og Erik Halkier var gode venner, og at der ikke kan have været tale om at den ene narrede den anden, men om en venskabelig tilladelse til at udgive tekster som Martins Forlag ikke var interesseret i på det tidspunkt.

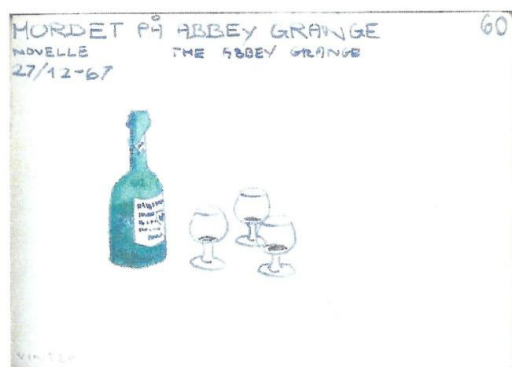
¹³ ”I find it recornered in my nosebook that it was a dokey and winnie dave towart the end of Marge in the ear of our Loaf 1892 in Much Bladder, a city off the North Wold. Shamrock Womlbs had receeded a tele-phart whilst we sat at our lunch eating. He made no remark but the matter ran down his head, for he stud in front of the fire with a thoughtfowl face, smirking his pile, and casting an occasional gland at the mas-sage. Quite Sydney without warping he turd upod me with a miscarriage twinkle in his isle.”

en gymnasiekæreste. Og Lennons pastiche var den første sherlockianske tekst jeg læste på (en slags) engelsk.

Og i 1967: Nynnende på gymnasiegange (jeg gik i 2. g på Søborg Gymnasium¹⁴) jublede jeg over udgivelsen af Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band og ventede på at skæbnen skulle sende Conanens sidste tekst ind foran mine øjne. Og så blev det jul, og sikke en julegave: Sherlock Holmes Årbog III, med "Mordet på Abbey Grange" som den første tekst!

Denne årbog havde rødder dybt nede i Holmes' danske fortid. Oversættelsen af Abbe var P. Engelstofts fra 1919, og bogens to amerikanske tekster var oversat af Peter Jerndorff-Jessen, søn af den Jerndorff-Jessen som havde oversat den første udgave af Conanen på dansk tilbage i 1893-1902. Men det var først mange år senere jeg blev bekendt med disse rødder.

I første omgang nøjedes jeg med at være henrykt over endelig at have læst hele Conanen. På det sidst udfyldte kort i mit kartotek noterede jeg at jeg læste Abbe den 27. december 1967. Mission accomplished.



Fire dage senere var det nytårsaften, første gang jeg ikke fejrede nytår i selskab med mine forældre hjemme hos deres venner i Sorgenfri. Så jeg havde meget at glæde mig til den aften. Hos en af mine venner i Høje Gladsaxe, i mange venners selskab. Og jeg så frem til at se udsendelsen Skyggen fra Baker Street i fjernsynet: "Kl. 22.50 skal vi gøre London sammen med forfatteren Henrik V. Ringsted, der vil føre os til de steder, hvor den verdensberømte mesterdetektiv har givet sig i kast med sine intrikate problemer. I Baker Street finder Ringsted med stor snedighed frem til det hus, Conan Doyle må have haft i tankerne, da han lod Holmes bebo nr. 221 B. Og vi ser den dagligstue, detektiven og hans selvudslettende lægeven har levet i – i Doyles og Ringsteds fantasi!" Kunne der tænkes nogen bedre af-

slutning på det år hvor jeg endelig havde fået hele Conanen i blodet (i en 7 procents opløsning)?

Sådan skulle det ikke gå. Jeg kunne ikke overtale selskabet til at give mig lov til at tænde for fjernsynet og slubre tre kvarter sherlocknydelse i mig indtil 25 minutter før midnat.¹⁵ Så jeg så ingen anden udvej end i god tid at forlade vennerne og traske hjem til Krejbjergvej for at se programmet og bagefter gå tilbage til festen. Og som jeg skrev da jeg huskede tilbage nogle år senere: "Jeg gik altså hjem. Og opdagede, da jeg stod foran døren, at jeg havde glemt mine nøgler derinde. Så jeg gik tilbage. Jeg havde måttet love mine forældre at 'sove i en rigtig seng', dvs. i min egen seng,¹⁶ i stedet for oppe i festlejigheden, som alle de andre gjorde; men da jeg altså ikke kunne komme ind, måtte jeg tage en taxi til Sorgenfri. Husker vagt mig selv ved telefonen, prøvende at få fat på en taxi. Men tror nok, at jeg samlede en taxi op nede på Gladsaxevej. Det var så tidligt på natten, at der var masser af taxier, der løb løse. Til Sorgenfri kom jeg i al fald. Det var min første nytårsaften helt på egen hånd."

Så jeg oplevede ikke udsendelsen i den omgang. Tre årtier senere genudsendte Danmarks Radio Ringsteds guidede tur. Den var stadig sort-hvid. Og temmelig træg i fortællerytmen. Men i de mellemliggende år var jeg også blevet meget klogere på de ting den fortalte om, og nysgerrig efter at få noget at vide jeg ikke vidste. Jeg er sikker på at mit 16-årige drengchjerte ville have elsket den sort-hvide fortælling den nytårsaften i 1967. Det var et fint år, ikke mindst fordi det var året da jeg endelig var blevet sherlockianer.

Kort efter det nytår anbragte jeg stolt hele min Sherlock Holmes-samling dekorativt på mit bord og fotograferede den. Den 17-årige dreng jeg var dengang, kunne ikke vide at hans beskedne samling ville sprænge bordets rammer og i årenes løb vokse til 14½ hyldemeter. Ikke den største Holmes-samling i Danmark men måske den største i Vanløse.



¹⁴ Som blev nedlagt 21 år senere.

¹⁵ Jeg oplevede noget lignende 13 år senere da min kone ikke ville tillade at fjernsynet blev tændt ved vores bryllupsfest så jeg kunne gense Hitchcocks klassiske tv-film *An Unlocked Window* (det er den med sygeplejerskerne, og den er faktisk instrueret af Joseph Newman). Jeg havde set den i 1965, i begyndelsen af min søgen efter Conanens tekster, og den havde gjort et uudviskeligt indtryk på mig og dem jeg kendte. I flere år bagefter kunne jeg spørge pigerne fra klassen: "Kan du huske den Hitchcock-film med ...?" Og med skræmte øjne afsluttede de selv sætningen: "... sygeplejerskerne?" Det var en gysende god film dengang.

¹⁶ Jeg havde mine forældre mistænkt for at det ikke var min nattesøvn de bekymrede sig for, men min mødom. Jeg har ikke længere mulighed for at spørge dem.

Den INTERESSANTE Sherlock Holmes

Af John Vasa Jensen

Ingen forfatter lever og skriver i et litterært tomrum.

Han er altid et produkt af samtidens litterære klima og af den litterære tradition, men han virker samtidig ind på begge dele, så han ved sin litterære virksomhed kan komme til at ændre det kulturelle klima, han er vokset op i, mere eller mindre radikalt. Det er min mening i denne artikel at prøve at indkredse nogle vigtige faktorer i den litterære kontekst for Conan Doyles bøger om Sherlock Holmes og at forsøge at påvise, hvordan han bearbejder dem.

Hvordan var den litterære situation så på Conan Doyles tid? Conan Doyle levede fra 1859 til 1930 og udgav sin første Sherlock Holmesberetning i 1887, altså på et tidspunkt, hvor de litterære markedsmekanismer allerede havde fungeret en god del år. Disse mekanismer inden for litteraturen er imidlertid ikke noget Gudsgivet, som har været der altid. Tværtimod er der tale om noget forholdsvis nyt, som kan tidsfæstes til omkring 1830, hvor liberalismen for alvor begyndte at tage livtag med den konservative Biedermeierånd, som havde stationær orden som det øverste program punkt. Indtil ca. 1830 havde forfatteren været ansat ved et konge eller fyrstehof eller været støttet af borgerlige eller adelige mæcener, men det havde i de fleste tilfælde betydet, at hans litterære frihed blev indskrænket i forhold til, hvad hans støtter anså for rimeligt, både når det drejer sig om dem selv og om den herskende smag i øvrigt.

Efter 1830, det år, hvor den anden borgerlige revolution fandt sted i Paris, befandt forfatteren sig imidlertid i en ny situation, idet han fra nu af måtte indrette sin litterære produktion efter det publikum, der rent faktisk læste hans bøger. Gjorde han ikke det, var han simpelthen færdig som forfatter.

I Danmark stod H.C. Andersen med et ben plantet i den gamle tid og et andet i den nye, hvilket afspejler sig de fleste steder i hans forfatterskab. Det var borgerlige mæcener – kongehuset, der ved hjælp af legater sikrede, at han kunne rejse udenlands, til Italien, men støtten var langt fra nok til, at han kunne leve af den. Derfor måtte han finde på noget nyt for at slå an i publikums bevidsthed, og på den måde opstod hans eventyr for børn, ikke for han var en stor børnenven, for det var han afgjort ikke, men simpelthen fordi ingen for ham, havde fundet på at skrive for den modtagergruppe. Nu er det sådan, at læsere til alle tider har været tiltrukket af det, der har ligget uden for deres slagne landevej, altså deres hverdagsvirkelighed.

Ekstotiske miljøer og interessante mennesker har været det, der har fascineret dem, og det har forfatterne så måtte indrette sig efter. Den, der lancerede den moderne – og salgbare – moderne interessante heltetype, var den engelske digter, Byron, der levede fra 1788 til 1824. I versfortælling Lare fra 1814, beskrives hovedpersonen sådan:

*I ham saa meget Modsæt fulgtes ad,
der kunde vække Kjærlighed og Had;
og Rygtet med hans Navn var tidt i færd
og med hans løndomsfulde Liv især;
hans Tavshed vakte Andres Snaksomhed;
de gjætted, - stirrede, - gad dog vidst Besked.
Hvad var han før? hvad var han nu? blandt dem
kun kjendt af Navn og Byrd han traadte frem.
Mon han til Menneskenes Slægt bar Had?
Han kunde dog blandt Glade synes glad;
Skjönt saa man nøjere det Smil, saa visned
dets muntre Glands og blev til Haan, der isned;
det naaede til hans Læbe, længere ej,
og aldrig fandt det til hans Øje Vej;
dog var der tidt en Mildhed i hans Blik,
som om hans Sind ej af Naturen fik
sin Haardhed, men som om forraadt engang
hans stolte Sjæl hver Svaghed nu betvang
og agted i sin Trods kun lidet paa,
om Andre paa hans Færd mistænksomt saa, -
et Hjerte, der i selvvalgt Marter led; -
maaske dets Æmhed røvede sin Fred, -
en evigtvaagen Sorg til Had det tvang,
fordi det elsked alt for højt engang*

Som man kan se, er det dobbeltheden, der er karakteristisk for Lara, for mens munden smiler, så modsiger øjet, der jo som bekendt er sjælens spejl, dette smil – og hån og hårdhed dækker måske over en ekstrem grad af følsomhed.

Den interessante helt har en mystisk fortid og et mystisk indre – og i det hele taget en adfærd, der afviger fra læserens normale verden – og netop derfor tiltrækker han som en magnet nysgerrighed og sladder som Byron fortælling.

Heltetypen trak ligesom digterens egen interessante person – han havde klumpfod, var en dæmonisk kvindebetvinger og døde heltedøden i den græsk-tyrsk krig – lange spor efter sig i den europæiske litteratur og bevidsthed.

I alle lande kappedes forfatterne om at skabe interessante helte, som var i stand til at pirre læsernes fantasi.

Nuvel, heltene kan antage forskellige skikkelser, men det arketypiske grundmønster er overalt det samme som hos Byron.

Hos den engelske bestsellerforfatter, Bulwer Lytton, der levede og skrev i midten af forrige århundrede kan heltene f.eks. være videnskabsmand:

Eugen Aram var en Mand, hvis hele Liv syntes at have været et eneste Offer til Videnskaberne. Hvad men kaldte Fornøielse, havde ingen Tilløkkelse for ham. Fra den modnere Alder, han havde nået, saae han tilbage paa sin Ungdom og opdagede ingen Ungdomsdaarlighed. Kjærligheden havde han hidindtil

betragtet med Kulde, skjøndt ikke uden Nysgjerrighed; Umaadelighed havde aldrig lokket ham til at forglemme sig selv. ("Eugen Aram" 1833).

Her har vi et eksempel på en mand, som tilsyneladende afviser alt det, som andre, og heriblandt også læseren, finder glæde og fornøjelse ved, kærligheden f.eks. MEN det antydes ved små vink, at der kan ligge noget bag. F.eks. peger det lille ord "syntes" i første linje i retning af, at interessen for videnskaben måske ikke er så ligetil og uskyldig endda, og lidt længere nede i teksten kan ordet "hidindtil" måske antyde en vending i hans liv, især da hans holdning til kærligheden ikke kun har været præget af "kulde", men også af "nysgjerrighed".

I virkeligheden er Sherlock Holmes ikke så forfærdelig langt væk, når

Watson i Skandale i Bøhmen indleder med at give følgende karakteristik af sin ven:

For Sherlock Holes er og bliver hun KVINDEN, - kvinden PAR EXCELLENCE. Jeg har sjældent hørt ham omtale hende under anden betegnelse. I hans øjne fordunkler og overgår hun samtlige sine kønsfæller. IKKE at han nærede nogen som helst følelse, der blot havde det fjerneste slægtskab med kærlighed, for samme Irene Adler. Alle "store" følelser og lidenskaber - og da navnlig denne - var simpelthen uforenelig med hans kolde, regelrette, men beundringsværdigt vel afbalancerede gemyt. Han var - sådan ser jeg det - den mest fuldendte ræsonnerende og observerende maskine, som verden har kendt; ved at optræde i en elskers skikkelse ville han derfor kun have bragt sig selv i en falsk stilling. Han talte aldrig om de ømmere menneskelige følelser og lidenskaber uden at benytte lejligheden til at lange en snert eller et spottende ord ud efter dem: Passioner af den art var rent ud vidunderlige objekter for iagttageren - uovertræffelige, når der gjaldt om at rive sløret af menneskers bevæggrunde og handlinger: Men om det trænede forstandsmenneske, selv havde ladet slige fremmedelementer få indpas i sit fintmærkende og med minutias omhu og nøjagtighed indstillede temperament, ville det have været det samme som at åbne døren for udefra kommende, forstyrrende kræfter, der havde kunnet ryste tilliden til samtlige resultater af hans intellektuelle virke. Et sandkorn i et fint og modtageligt instrument, eller en sprække i et af han egne stærke forstørrelsesglas kunne ikke have anrettet større ravage end en stærk menneskelig følelse eller lidenskab i et gemyt som hans. Og dog eksisterede der for ham kun en kvinde, og denne var: forhenværende Irene Adler, tvivlsom og tvetydig ihukommelse. (Skandale i Bøhmen, s.5).

Måske er det spottende og analyserende, når det gælder "ømmere menneskelige følelser og lidenskaber" kun et dække over nogle indre kræfter, som kun kan holdes i skak på denne måde - og så ved hjælp af den opium, som Watson har sin ven mistænkt for at bruge af og til, når der mangler opgaver, som han anspore Sherlock Holmes intellekt og analytiske evner.

I novellen er det Irene Adler, som faktisk er den, som til slut har vundet spillet, idet hun efter behag kan ødelægge kongen af Bøhmens fremtidige ægteskab. "Kongen kan gøre, had han vil.." (s.30).

Sådan skriver hun i et brev til Sherlock Holmes, som han modtager, da hun for længst er over alle bjerge, og dermed i sikkerhed.

Det bliver dog ikke kongen, der til slut får billedet af hende, men Sherlock Holmes:

"Jeg står i overordentlig dyb gæld til Dem. Sig mig, på hvad måde jeg kan belønne Dem. Denne ring -" Han drog en smaragds-langering af fingeren og holdt den frem på sin flade hånd. "Deres Majestæt ejer noget, som jeg ville sætte endnu højere pris på" sagde Holmes. "De behøver blot at nævne, hvad der er." "Fotografiet der!" Kongen stirrede på ham med utilsløret forbauselse. (Skandalen i Bøhmen, s.31).

Forbavselsen deler kongen sikkert med læseren, for hvorfor dog afslå en så fornem ting som kongens smaragds-langering, med mindre...Dr. Watson slutter sin beretning af med at påpege, at efter mødet med Irene Adler er vennens vurdering af kvindeskønnet afgjort ændret.

MEN er der tale om en følelsesmæssig fascination af hende - m.a.o. er han virkelig forelsket i hende - eller er det ikke snarere de mandlige analytiske evner hos hende, han værdsætter så højt?

Det spørgsmål bliver imidlertid aldrig besvaret for læseren, men hvis der er tale om det sidste, kan der så ikke oven i købet være tale om det ekstra pikante krydderi, at Sherlock Holmes i virkeligheden mest er til mænd, et synspunkt, som faktisk er blevet fremsat i forbindelse med hans bofællesskab med dr. Watson. Måske ser han slet ikke kvinden som et hunkønsvæsen, men som en forklædt mand, der ved et af skæbnens luner optræder i en kvindekrop. Alt dette er dog gisninger, som imidlertid har den funktion, at læscens fascination fastholdes, først og fremmest selvfølgelig den victorianske læsers!

Den interessante helt må nødvendigvis have forbindelse med eller færdes i nogle tilsvarende interessante og nogen gange exotiske miljøer, alt sammen selvfølgelig set i forhold til læseren selv.

Tidens foretrukne interessante miljøer kunne f.eks. være opiumshuler, (jvf. f.eks. Alexandre Dumas: Greven af Monte Christo (1844-45), eller Dickens: Edwin Droods hemmelighed (1870)), den amerikanske prærie, eller forbrydermiljøer, som optrådte tiere og tiere i forskellige tidsskrifter som føljetoner.

Interessante miljøer kan man finde adskillige eksempler på rundt omkring i romanerne og fortællingerne om Sherlock Holmes, så på den måde er Conan Doyle altså med dels den umiddelbare fortid og dels sin egen samtid.

I En studie i rødt fra 1887 foregår en del af handlingen således blandt mormoner i U.S.A., nærmere bestemt i staten Utah, og i De fires tegn fra 1890 er den vigtige baggrund for plottet hændelser, der er foregået i Indien, ligesom Australien danner udgangspunkt for handlingen i novellen Mysteriet i Boscombedalen fra 1891 - og sådan kunne man blive ved.

Begrebet "Det interessante" er en langlivet foreteelse, der mere eller mindre fremtrædende kan findes rundt omkring

i forrige århundredes litteratur. Selv i vort århundrede lever begrebet i bedste velgående, hvilket bl.a. læsning af diverse ugebladsromaner og noveller let kan overbevise en om. Orden "interessant" kommer fra latin og er sammensat af "inter" og "esse", og på den måde angives det, at der er noget mellem ("esse": være, "inter": imellem). For at noget skal være interessant, er der altså noget, der skal være imellem betragteren (læseren) og det, der betragtes (helten).

Det kan typisk være den facade, bestående af utilnærmelighed og overlegenhed, som den interessante helt udviser, men nogen gange er disse ting så demonstrativt tydelige, at læseren fornemmer, at der er noget bag ved den blanke overflade af en helt anden og ofte helt modsat art.

Læseren er selvfølgelig nysgerrig efter at afsløre, hvad det kan være, så personen, berøvet det skjulende slør kan komme til at træde frem i fuld belysning, men det er langt fra altid, at det lykkes, og der er egentlig meget godt det samme, for hvis fortagetendet var lykkedes og der ikke længere var noget imellem, så ville personen ikke længere være interessant, men det stik modsatte, nemlig ordinær og trivielt, sådan som gennemsnittet af læsere er det.

Den typiske interessante helt optræder altid alene, og han har på den måde ingen medvider, som kan komme til at røbe det, som han helst vil holde skjult. Han er helt alene med sine hemmeligheder.

Her gør Conan Doyle tilsyneladende en undtagelse, idet han indfører en person (dr. Watson), som læseren fornemmer, kunne være en medvider, som bare ikke vil meddele læseren alt, hvad han ved.

Dr. Watson er "imellem" Sherlock Holmes og læseren, og det er ham, der bestemmer, hvor meget læseren skal have at vide, men på den måde bliver også han en interessant person, fordi læseren kommer i tvivl om, hvor meget dr. Watson egentlig ved. Er han en virkelig medvider, eller er hans eneste funktion den at spille op til vennen i relief, så læseren bliver endnu mere interesseret i at lære ham helt at kende?

Conan Doyle har nok taget ved lære af, hvad der rørte sig i samtidens litteratur, men han har også raffineret "Det interessante" som kategori, og på den måde har han ført traditionen videre til sine talrige efterlignere.

Benyttet litteratur:

Byron:

"Lara", i Udvalgte dramatiske digte og fortællinger, db. 1-2, ovs. af Edv. Lembke 1876, Schuboths forlag (her bd. 2, s.295-96).

Doyle, Arthur Conan:

"Skandale i Bøhmen", i Skandale i Bøhmen og andre noveller 1977, Martins forlag.

Petersen, Erland Munch:

Romantisk underholdning, Christian Ejlers forlag, 1970.

Engholm Addendum

Af Apoteker(pens), lic. pharm. Verner Andersen, Dalum

I 1965 havde Erik Pouplier i Musikradioen en sommerserie "De kriminelle 10 minutter", hvor en række af Poe-klubbens medlemmer fortalte om "min bedste kriminalroman". Da han året efter ville udgive indlæggene, viste det sig, at de fleste af båndoptagelserne var endt i hænderne på radiohusets destruktionsafdeling. Forfatterne havde heldigvis manuskripter, som de velvilligt udlånte til projektet. Kay Nielsen havde improviseret, men kunne huske, hvad han havde sagt. Else Faber havde kasseret sit manuskript og kom derfor ikke med i bogen.

Ti kriminelle minutter, som også blev bogens titel, blev i 1966 udsendt til Kriminalklubbens medlemmer med omslagstegning og vignetter af Ib Andersen.

Det første indlæg har titlen "Conan Doyle" og blev leveret af Kaj Engholm. Han omtaler også sin egen Sherlock Holmes klub med det herlige navn "The King of Scandinavia's own Sherlockians".

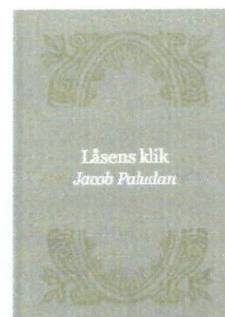
Dette arbejde burde være nævnt i Engholm artiklen i Sherlockiana 2009/nr. 4.

I bogen optræder også nogle af klubbens medlemmer. Tage la Cour med "Baskervilles hund" og Kay Nielsen, der i "Det lukkede rum" bl. a. fortæller om de Conaniske skåler.

I hear of Sherlock everywhere...

Jacob Paludan: Låsens klik, Gyldendal, København, 1976.

"Hvad skal man med det utal af bøger? Der er ufarlige depoter andetsteds. Tusinder af bøger er vandret hen over dette skrivebord til anmeldelse, men en for en, og herfra til Filolstræde. Hvad skal man i grunden med flere end Baskervilles hund, Dr. Nikola, Aaby Apotek og "Det suser i skoven" (G. Nordkild), gamle sager, jeg i pauser opfrisker."



Hundene

Af Alvin Andersen

I efteråret 1959 lå det forjættede land i Scala Bio, men det var FORBUDT FOR BØRN. Heldigvis blev jeg lukket ind alligevel. Det var første gang, jeg mødte Baskervilles hund på det hvide lærred. Siden har jeg mødt hunden 5 gange mere.

Selv om jeg har haft en svaghed for Stewart Granger, siden jeg så ham i "Kong Salomons Miner" (World Cinema efteråret 1954), så er der kun dårligt at sige om hans udgave af hunden fra 1972. En amerikansk anmelder skrev: "Kun for masochister"

Næsten det samme kan siges om Hallmarks udgave fra 2000 med en mistænkelig rødhåret Matt Frewer som Sherlock Holmes. Lad os derfor hurtig komme videre til Basil Rathbone og Nigel Bruce i 1939. Filmen er nogenlunde trofast over for Watson forelæg, men der er nogle pudsige afvigelser. Lad os se på et par af dem:

- Barrymore hedder Barryman, måske på grund af skuespillerfamilien Barrymore. (John Barrymore spillede Holmes i 1922).
- Hos Stapleton afholdes en spiritistisk seance med Mrs. Mortimer som medie. (Til ære for den litterære agent Conan Doyle?)

Basil Rathbone er skabt til rollen, han har udseendet, sproget og arrogancen. Nigel Bruce er en god Watson, ikke som i de efterfølgende film, hvor han er forvandlet til noget nær en lallende idiot. Filmen holder stadig i dag, selv om den over 70 år gammel.

Sir Henry spilles af Richard Greene, som i halvtresserne spillede Robin Hood i engelsk TV.

Barryman spilles af John Carradine, hvis høje magre skikkelse og markerede ansigt gjorde ham uovertruffen i roller som gal videnskabsmand og western skurk. Mange husker ham sikkert fra Diligencen (1939) med John Wayne.

I 1959 producerede Hammer Film den første farve udgave af hunden. Hammer Films varemærke var ellers skrækfilm. Det bærer filmen også præg af.

De faste skuespillere hos Hammer medvirker i filmen. Peter Cushing er Holmes. Andre Morell er Watson og Christopher Lee er Sir Henry.

Andre Morell dominerer scenen i direkte samspil med Peter Cushing. Derfor fungerer det ikke. Hunden kan ikke skræmme et barn.

Som sagt så jeg første gang filmen i Scala Bio. Dengang var den fantastisk. I dag må man sige, filmen hverken er en skræk



film eller en god filmatisering af hunden. Filmen havde vundet ved, at lade Christopher Lee spille Holmes. I dag er den ufrivillig komisk.

I 1968 spillede Peter Cushing igen Holmes med Nigel Stock som Watson i en BBC udgave. Lad det være sagt med det samme, det er betydelig bedre udgave end den fra 1959. Filmen er optaget i Dartmoor. Den følger ganske trofast bogen. Anmelderne var ikke glade for den, men jeg synes, den holder den dag i dag. Nigel Stock er en god Watson, selv om han virker, lidt gangbesværet. Her er ingen tvivl, hvor jerzail kuglen ramte. Peter Cushing er meget bedre end 9 år tidligere, bla. fordi han og Nigel Stock passer godt sammen.

En lille sjov ting, rollen som Sir Charles spilles af Ballard Berkeley bedre kendt som majoren i "Halløj på badhotellet"

I 1983 kom en virkelig god udgave med gode "location" optagelser. Holmes og Watson spilles af Ian Richardson og Donald Churchill. Richardson er en god Holmes med sit smukke engelske sprog, desuden er han dejlig arrogant. Det er over 20 år siden, jeg så filmen, men jeg tror filmen vil være seværdig også i dag, ikke mindst på grund af Ian Richardson

1988 var det Jeremy Brett tur til at opklare mysteriet på heden. I dag synes jeg Brett overspiller eller er Holmes virkelig sådan? Filmen skuffer, måske fordi standarden i serien ellers var meget høj. Filmen er rimelig, men ikke på højde med indspilningen fra 1968.

I 2003 indspillede BBC igen hunden med Richard Roxburgh som Holmes og Ian Hart som Watson. Barnaby alias John Nettles har rollen som Dr. Mortimer og Richard E Grant er Stapleton. Dr. Mortimers kone bliver spillet af Geraldine James, som i den nyeste Sherlock Holmes film er avanceret til Mrs. Hudson.

Lad os lige set på hunden først. Det er den bedste og mest uhyggelige hund, selv om det er en sæk hø, som transformeres til en dræber hund ved hjælp af computer teknik. Hunden er en fantastisk blanding af en hyæne og en pungdjævel forstørret adskillige gange. Den er meget overbevisende og kan virkelig skræmme alle fra vid og sans.

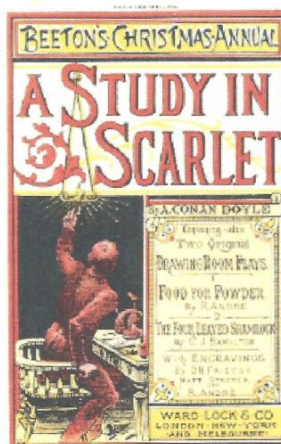
Filmen er henlagt til juletid 1901. Det sner, Dr. Mortimer finder hundens fodspor i sneen. Filmen følger Watsons manuskript så nogenlunde. Også i her er indlagt en spiritistisk seance, vel sagtens inspireret af filmen fra 1939.

Filmen viser Holmes og Watson som ligeværdige partner. Watson er handlingens mand og en god efterforsker, bare ikke hel så skarpsindig som Holmes. Desuden er der meget fokus på Holmes stofmisbrug.

Richard Roxburgh (Australien) er en virkelig god Holmes. Ian Hart er også god som Watson. For en gangs skyld er både Holmes og Watson i den rigtige alder ca. 40.

Sidst men ikke mindst er Richard E Grant hel genial som Stapleton, han har hele tiden den farlige undertone, selv om han på overfladen virker venlig og imødekommende. Jeg husker ham i en "Mistænkt" film med Helen Mirren, hvor han er lige så farlig, han er den fødte skurk.

Signeret udgave af *A Study in Scarlet* på aktion



Torsdag den 27. maj kunne man i Politiken læse, at Beeton's udgaven af *A Study in Scarlet* vil blive sat på aktion den 15. juni i år. Det er aktionshuset Sotheby's i London, der skal forestå handlen. Bogen ventes, at kunne indbringe den nette sum af 3,5 millioner kroner. Det, der gør dette eksemplar næsten helt unik, er at bogen er signeret af Sir Arthur Conan Doyle. Et signeret eksemplar af Sherlock Holmes første

bedrifter, vil uden tvivl få rige bibliomaner frem for boghylderne, da man kun har kendskab til yderligere et signeret eksemplar. Der er således tale om en virkelige bibliofiludgave, som formentlig kun kan overgås af et eksemplar signeret af Sherlock Holmes egen bibliograf Dr. John H. Watson (brj).



SKATMESTEREN



– vil gerne henlede din opmærksom på,
du ikke har betalt kontingent.
Hvis du finder et girokort sammen med bladet.

Sherlock Holmes på London Film Museum

af Torben Carlsen

Beliggende på Southbank tæt ved Westminster Bridge, klemmt inde mellem London Aquarium og The London Eye og i hørefastand fra Big Bens dybe dundrende timeslag ligger London Film Museum. Det tidligere meget populære MOMI (Museum of Moving Images), som lå i nabolaget, lukkede under stor opstandelse i 1999. British Film Institute mistede simpelt hen, på trods af stor international popularitet, lysten til at drive det videre. Som erstatning åbnede det mere "støvede" London Film Museum i 2008. Der er delte meninger om det nye museum og faktum er, at der ikke kommer mange besøgende. Men da det reklamerede med en separat Sherlock Holmes-udstilling, måtte jeg naturligvis se det under mit London-besøg i starten af marts 2010.

I et lille skur uden for indgangen forsøgte en sælger højtråbende at sælge billetter til foretagendet; men de fleste mennesker strømmede på denne kolde klare martsdag videre til nabo-forlystelsen The London Eye, som stjal al opmærksomheden. Jeg kunne gå alene rundt i museet og lege "Nat på museet" og apropos den film var netop en af de mere muntre indslag: et stort dinosaur-skelet fra omtalte film, som gik amok, når man passerede en sensor. En anden interessant udstillingseffekt er den originale gongong, som de fleste måske kan huske, hvis de har set en film fra Rank Organisation. I virkeligheden var gongongen, som bokseren "Bombardier" Billy Wells slog på, lavet af papmaché. Den virkelige lyd kom fra et kinesisk instrument, en tam tam.

På store plancher kan man læse historien om de engelske filmstudier Ealing, Elstree, Pinewood og Shepperton, der er omtale af kendte skuespillere, instruktører og locations og så er der en stor særudstilling om London-drengen Charles Chaplin. I en mikro-biograf (6 sidepladser) kan man se klip fra hans mest kendte film. Som et kuriosum kan nævnes, at Chaplin som 16-årig i 1905 spillede en lille rolle (Billy) i en teateropsætning på Duke of York's Theatre i St. Martin's Lane. Stykket var et drama i fire akter af A. Conan Doyle og William Gillette med titlen "Sherlock Holmes" og omhandlede The Strange Case of Miss Faulkner.

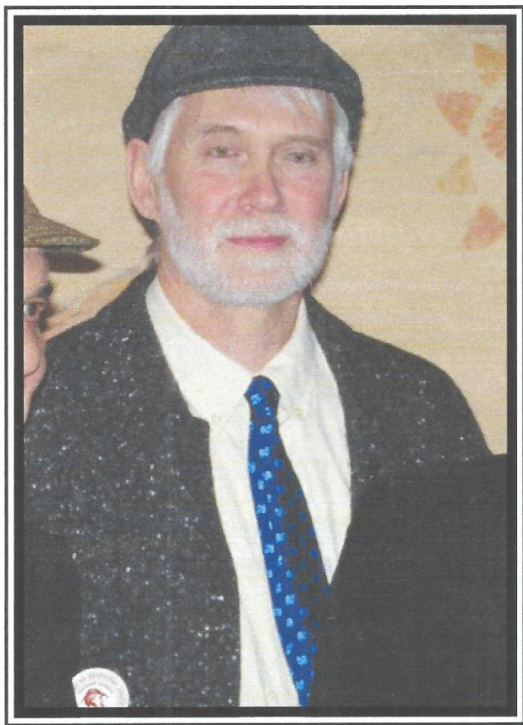
Filmmuseet gennemgår forskellige filmgenrer og man kan se en kopi af et originalt sminkerum, før man til sidst kommer til The Sherlock Holmes Exhibition. Endnu en Baker Street-dagligstue, hvor gelænderet til udstillingen samtidig er en frise, der noterer samtlige skuespillere, der har illuderet Mesteren. Der er et par glasmontrer med et håndpluk af de sædvanlige Holmes-effekter og endelig er der et (Chesterfield?) sofaarrangement, man kan sidde og flyde i, mens man ser Jeremy Brett-film på en lille TV-skærm. Det hele er ikke specielt originalt, men så er det set.

I virkeligheden er det måske en bedre idé at fortage en Sherlock Holmes-vandring "ude i det virkelige liv". Man kan købe en lille bog, der beskriver mange af de områder, Holmes og Watson bevægede sig rundt i. Min egen favorit er vandreturen

fra Langham Hotel via Queen Anne Street og Manchester Square til Det tomme Hus. Turen er også beskrevet i "A Tourist Guide to the London of Sherlock Holmes" af den tidligere Chairman and Hon. Treasurer of the Sherlock Holmes Society of London Charles O. Merriman. Et must for enhver sherlockianer på besøg i metropolen.



Stand with me here upon the terrace



"It is with a heavy heart that I take up my pen to write these the last words..."

Den sorg, som Watson udtrykker gennem denne sætning, deler også jeg, når jeg beretter, at klubbens medlem Kristian Hasle Cordz døde d. 1. juni 2010. Chokerende, for mange af os havde mødt en glad og veloplagt Kristian ved Aarsmødet i januar. Hen på foråret fik han imidlertid et tilbagefald af den knoglemarvskræft, jeg ellers troede var helbredt, og herefter gik det stærkt.

Kristian var gift med Lise Lotte, der kom ind i Klubben i starten af 80'erne, og jeg vil altid se ham for mig som halvdelen af dette par. Lise Lotte og Kristian. Kristian og Lise Lotte. Mine tanker går til Lise Lotte, mens jeg skriver dette. Det er svært.

Kristian var fra 1946 og næsten født medlem, idet hans far Eigil Cordtz var med til at stifte Sherlock Holmes Klubben få år senere. Unge Kristian blev officielt medlem nr. 70 og var en fast deltager i Klubbens møder og bidrager til Sherlockiana gennem mere end 40 år. Han var også med til at stifte The Copenhagen Speckled Gang for 10 år siden, og det er særligt herfra, jeg husker Kristians store engagement. Kristian var et enormt vidende menneske, og han havde (næsten) altid bidrag med til møderne i form af sjove og

skæve vinkler på en tekst. Han meldte aldrig fra, og han var der altid, når der var brug for hjælp. Jeg husker, hvordan vi alle knoklede for at få det store arrangement med de udenlandske sherlockianske krydstogtgæster i 2001 op at stå – og hvor dashing handsome han så ud i kjole og hvidt til galafesten om aftenen. Jeg erindrer også, at han med fare for liv og lemmer cyklede gennem Københavns gader i orkan (DMI frarådede al udendørs færdsel) for at hente en stak hefter, jeg havde glemt, til et Aarsmøde.

Kristian besad den sjældne egenskab at være nærværende. I hans selskab følte alle sig som midtpunkt. Han var det flinkeste menneske, jeg har mødt, og har bistået mig personligt ved adskillige lejligheder. Da vi flyttede, hjalp han med at slæbe vores store klædeskab op, samle det og få det i water på de skæve gulve. Efterfølgende spurgte han altid til, om det nu også stadig stod godt. Og da jeg skulle aflevere min ph.d.-afhandling sad han oppe flere nætter i træk for at rette op på mit famlende engelsk. Jeg har meget at takke Kristian for.

Lørdag d. 12. juni bugnede Saisons mødelokaler på Hellerup Park Hotel af venner og familie, som mødtes for sammen at mindes Kristian, fortælle gode historier og derigennem tage afsked. Det karakteriserer Kristian meget præcist, at hovedparten af deltagerne egentlig havde "inviteret sig selv," efterhånden som nyheden spredte sig i Kristian og Lise Lottes vidtforgreneede netværk af venner, bekendte, kolleger m.fl. Kristian blev portrætteret gennem små og ofte snurrige anekdoter, gæsterne rejste sig og delte med hinanden. Lise Lottes indledende tale bragte mangt en tåre frem, og selv om hun sluttede med at sige, at vi skal ikke være triste, så er det altså alligevel trist.

Kristian fyldte meget i Sherlock Holmes Klubben og endnu mere i The Gang. Og der er heldigvis så mange gode ting at huske, så han vil på sin helt egen vis stadig være her.



Gallop på Aalborg Væddeløbsbanen

De årlige galopløb Silver Blaze og Professor Moriarty Memorial afholdes mandag den 12. juli 2010

Løbene rides som altid på Aalborg Væddeløbsbane, og de finder sted om aftenen. Det præcise tidspunkt for de enkelte løb kendes ikke før løbsdagen.



“To Sherlock Holmes
she is always The Woman”

